

HOF VAN BEROEP ANTWERPEN 7 APRIL 2003

ARBITRAGE

Exceptie van arbitrage – Rechtsmacht en bevoegdheid – Artikelen 1050 en 1055 Ger.W. – Ontvankelijkheid hoger beroep – Internationale rechtsmacht

Artikel 1050, 2, Ger.W. bepaalt de uitzondering dat tegen een beslissing inzake bevoegdheid slechts hoger beroep kan worden ingesteld samen met het hoger beroep tegen het eindvonnis. "Rechtsmacht" is de macht om recht te spreken en heeft betrekking op de uitoefening van de rechterlijke macht, terwijl "bevoegdheid" betrekking heeft op de rechtsmacht die de wetgever aan een welbepaalde rechter toebedeelt om kennis te nemen van een bepaalde eis. Indien een partij zich beroept op een arbitragebeding, betwist zij dus de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken om kennis te nemen van een geschil en niet hun bevoegdheid. Tegen een rechterlijke beslissing over een exceptie van arbitrage is bijgevolg hoger beroep mogelijk, zelfs indien de rechter nog geen definitief vonnis inzake de grond van de zaak heeft gewezen.

Artikel 1050, 2, Ger.W. is slechts van toepassing in geval van een bevoegdheidsincident zonder impact te hebben op de voorafgaande rechtsmachtbeslissing. Er anders over oordelen, zou tot gevolg hebben dat rechtsmacht en bevoegdheid onlosmakelijk met elkaar verstrengeld zijn zodat ze finaal te herleiden vallen tot een exceptie van bevoegdheid.

ARBITRAGE

Exception d'arbitrage – Pouvoir juridictionnel et compétence – Articles 1050 et 1055 C.jud. – Recevabilité du recours – Pouvoir juridictionnel international

L'article 1050, 2, C.jud. prévoit l'exception suivant laquelle un appel contre une décision rendue sur la compétence, ne peut être formé qu'avec l'appel contre le jugement définitif. Le "pouvoir juridictionnel" est le pouvoir de dire le droit et rapporte à l'exercice du pouvoir judiciaire, tandis que la "compétence" porte sur le pouvoir judiciaire que le législateur concède à un juge bien spécifié de prendre connaissance d'une demande. Si une partie invoque une clause d'arbitrage, elle conteste le pouvoir des tribunaux belges de prendre connaissance d'un litige et non leur compétence. Un appel contre une décision judiciaire relative à une exception d'arbitrage est par conséquent possible, même si le juge n'a pas encore rendu de jugement définitif sur le fond de l'affaire.

L'article 1050, 2, C.jud. ne s'applique que dans le cas d'un incident de compétence sans avoir d'impact sur la décision judiciaire préalable. En décider autrement aurait comme conséquence que pouvoir juridictionnel et compétence seraient indissolublement enchevêtrés de sorte que cela se réduirait finalement à une exception de compétence.

R.B. / J.H.

Zet.: P. Adriaensen (raadsheer)

Pl.: Mrs. A.H. Puelinckx en H. Verhulst

(...)

Overwegende dat de eerste rechter voor recht gezegd heeft dat de Belgische rechtbanken rechtsmacht hebben om van het geschil kennis te nemen en de Rechtbank te Tongeren internationale rechtsmacht heeft om "ratione loci" kennis te nemen van het geschil; dat alvorens uitspraak te doen over de ontvankelijkheid en de gegrondheid van de vordering de heropening van de debatten bevolen werd;

Overwegende dat het hoger beroep strekt tot de vernietiging van dit vonnis; dat appellante concludeert tot onontvankelijkheid, minstens de ongegrondheid, van de vordering; dat appellante verwijst op het bestaan van een arbitragebeding vervat in artikel 23 van het *addendum* bij het documentaire krediet, L/C nr. 1570/8/89; dat appellante als grieven tegen dit vonnis doet gelden, dat:

- de eerste rechter ten onrechte geoordeeld heeft dat er geen wilsovereenstemming bestond om het geschil aan arbitrage te onderwerpen;
- geïntimeerde de regelmatigheid van de cessie overeenkomstig het toepasselijk recht niet heeft aangetoond en

evenmin dat de vordering overeenkomstig het toepasselijk recht niet verjaard is;

Overwegende dat geïntimeerde de toelaatbaarheid van het hoger beroep betwist op basis van de artikelen 1050 en 1055 Ger.W. aangezien geen hoger beroep mogelijk is tegen een beslissing inzake bevoegdheid vooraleer er een definitief vonnis inzake de grond van de zaak tussengekomen is; dat, daar de eerste rechter zowel met betrekking tot de rechtsmacht als met betrekking tot de bevoegdheid uitspraak gedaan heeft zonder over het geheel van de vordering uitspraak te doen, in zijn stelling het verbod van kracht blijft. Bovendien stelt geïntimeerde zich de vraag of artikel 1050, lid 2, Ger.W. wel dit onderscheid tussen rechtsmacht en bevoegdheid toelaat;

Overwegende dat eerste rechter wel een onderscheid dient te maken tussen rechtsmacht en bevoegdheid; dat indien een partij zich beroept op een arbitragebeding, zij de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken om kennis te nemen van geschil betwist; dat de geschillen die tot de jurisdictie

behoren van een scheidsgerecht immers onttrokken worden aan de rechtsmacht van de Belgische overheidsrechter;

Overwegende dat in beginsel tegen een beslissing inzake rechtsmacht onmiddellijk hoger beroep kan worden ingesteld, indien het vonnis over de hoofdvordering appellabel is;

Overwegende dat waar appellante van oordeel is dat een scheidsgerecht kennis moet nemen van het geschil, zij stelt dat het voorwerp van het geschil niet tot het imperium van de Belgische rechtsmacht behoort, en zij aldus de exceptie van rechtsmacht inroept en niet de exceptie van onbevoegdheid;

Overwegende dat de rechtsmacht beschouwd wordt als de macht om recht te spreken en betrekking heeft op de uitoefening van de rechterlijke macht, terwijl de bevoegdheid betrekking heeft op de rechtsmacht die de wetgever aan een welbepaalde rechter toebedeelt om kennis te nemen van een bepaalde eis;

Overwegende dat tot dusver geïntimeerde akkoord kan gaan, doch werpt hij op dat aangezien de bestreden beslissing niet enkel uitspraak doet over de rechtsmacht maar ook over de bevoegdheid, het artikel 1050, tweede lid, Ger.W. zich ertegen verzet om hoger beroep in te stellen;

Overwegende dat door te aanvaarden dat hij rechtsmacht heeft, de eerste rechter zich verplicht zag om tevens over zijn bevoegdheid uitspraak te doen; dat hierdoor het gevaar echter reëel wordt dat een partij die toch het debat ten gronde

aanvaardt op basis van deze bevoegdheidstoekenning door de rechter, geacht moet worden niet langer de door haar opgeworpen exceptie van rechtsmacht te weerhouden;

Overwegende dat artikel 1050, tweede lid, Ger.W. immers slechts van toepassing kan zijn in geval van een bevoegdheidsincident zonder impact te hebben op de voorafgaande betwisting omtrent de toepasselijkheid van een arbitragebeding; dat er anders over oordelen, in zou houden dat rechtsmacht en bevoegdheid onlosmakelijk met elkaar verstrengd zijn zodat ze finaal te herleiden vallen tot een exceptie van bevoegdheid;

Overwegende dat het hoger beroep dan ook toelaatbaar voorkomt en de debatten dienen heropend te worden ten einde partijen toe te laten te concluderen omtrent de toepasselijkheid van het arbitragegeding op huidig geschil;

Om die redenen:

Het hof,

(...)

Recht doende op tegenspraak;

Verklaart het hoger beroep toelaatbaar;

En alvorens verder uitspraak te doen beveelt de heropening van de debatten zoals bepaald wordt in het motiverend gedeelte;

(...)

Noot

De beslissing van de rechter over een exceptie van arbitrage is onmiddellijk vatbaar voor hoger beroep

Maud Piers¹

1. INLEIDING EN FEITEN

1. Wanneer de partijen de definitieve en bindende beslechting van een geschil willen opdragen aan een of meerdere arbiters, sluiten zij een arbitrageovereenkomst. Het gebeurt evenwel dat een partij de zaak voor de gewone rechter aanhangig maakt. Als dit gebeurt, beschikt de andere partij over de mogelijkheid de exceptie van arbitrage op te werpen, indien deze partij wenst dat de rechter zich niet over de grond van de zaak uitsprekt. Dit moet *in limine litis*. De betrokken rechter moet zich dan van de zaak onthouden, tenzij hij oordeelt dat er geen geldige overeenkomst tot arbitrage is of dat deze is geëindigd². Dit vonnis, waarin de rech-

ter uitmaakt of hij al dan niet over de grond van de zaak kan beslissen, vormt het voorwerp van deze bijdrage.

2. De feiten die aanleiding gaven tot het geannoteerde arrest, zijn als volgt samen te vatten. Een verkoper (geïntimeerde) en een koper sloten een koopovereenkomst waarin stond gestipuleerd dat de betalingen zouden gebeuren in de vorm van een documentair krediet. In de koopovereenkomst, alsmede in het *addendum* bij de Letter of Credit (L/C) werd een arbitragebeding opgenomen. De L/C werd tweemaal overgedragen en kwam uiteindelijk terecht bij de bank, de

¹ Aspirant F.W.O.-Vlaanderen. Medewerker Instituut voor Internationaal Privaatrecht, Universiteit Gent.

² Art. 1679 Ger.W.